

Pētījums
“Lauksaimniecības izcelsmes produktu
pievienotās vērtības ķēžu ekonomiskā analīze”

Rezultātu prezentācija
(06.12.2006.)

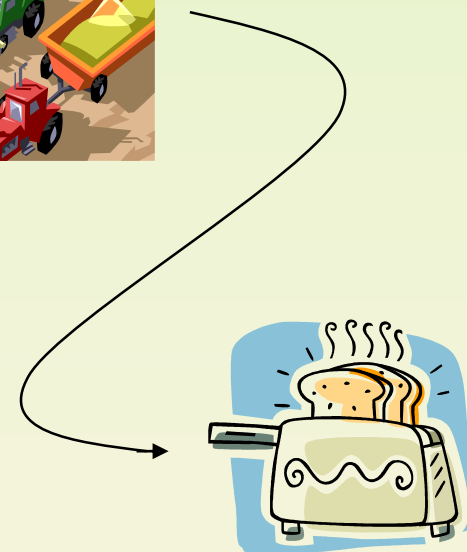
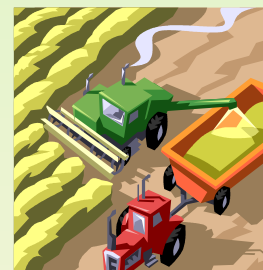
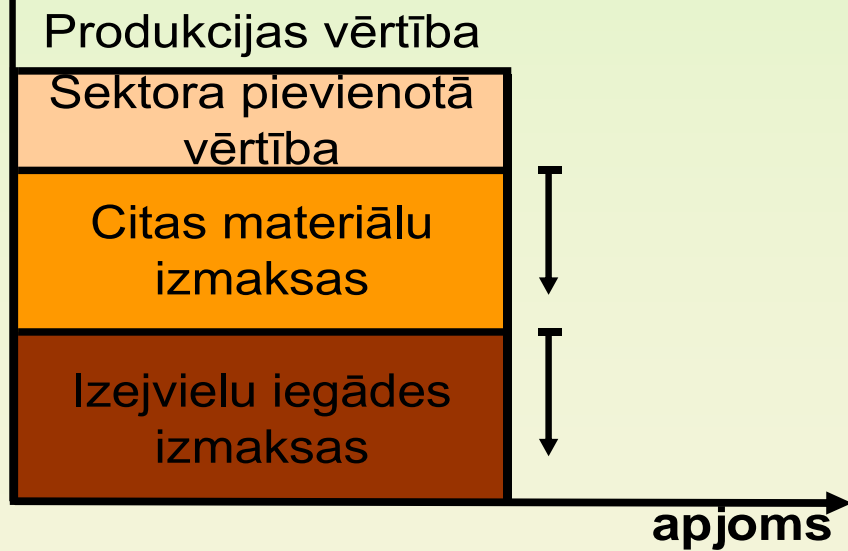
Teorētiskie pieņēmumi

PV – ražošanas faktoru radīta produkta vērtība, kas rada ienākumus atsevišķo faktoru īpašniekiem

PV agroindustrijā: atsevišķu ražošanas posmu radītās PV summa + efekts no saskaņotas posmu darbības (vertikālā koordinācija ķēdē)

Vertikālā koordinācija: sadarbība vai integrācija (īpašumattiecības) starp dažādu ražošanas posmu dalībniekiem

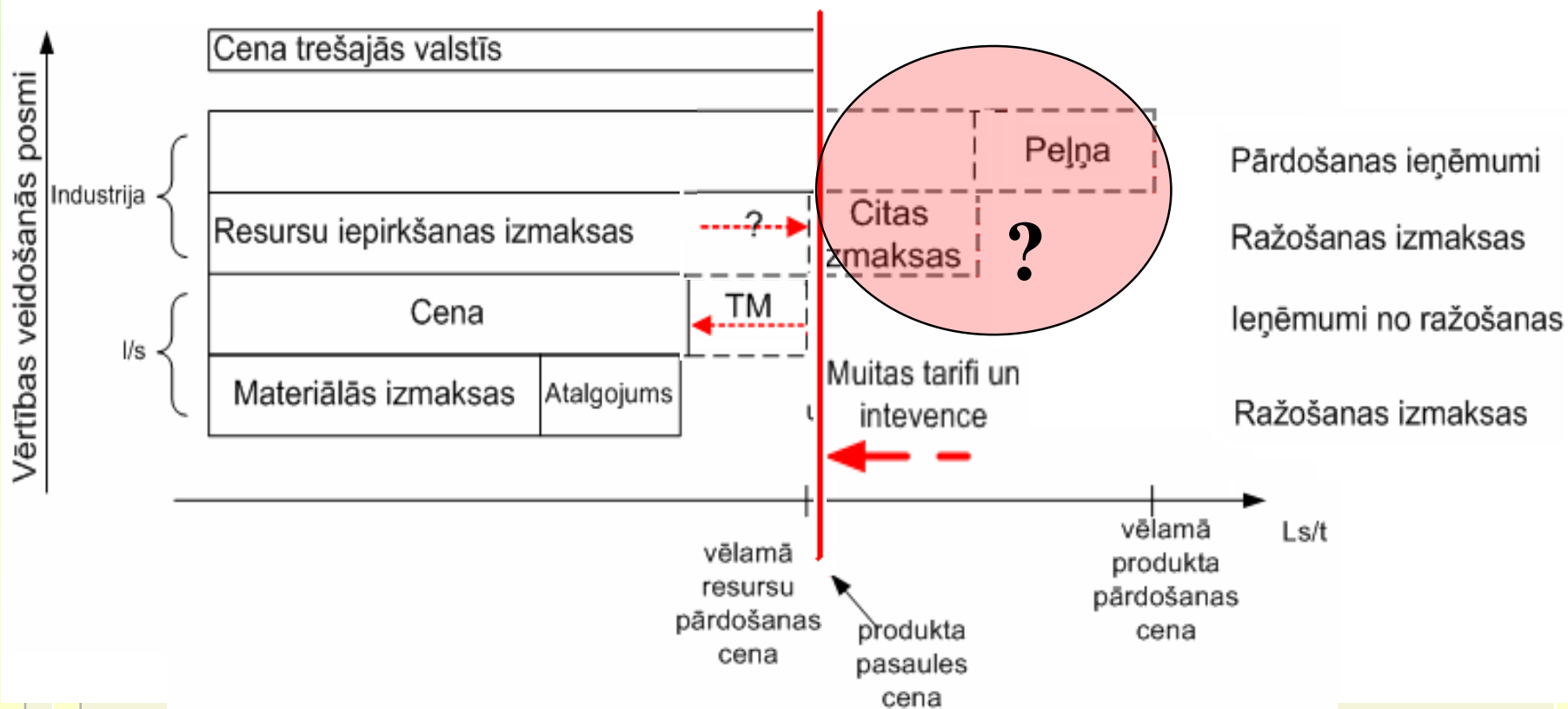
cena

Pievienotās vērtības veidošanās sektorā

Ekonomiskais līdzsvars sektorā un KLP reformas ietekme uz to – izaicinājums sektoram

Latvijas lauksaimniecības un pārtikas sektora konkurētspēja

Bruto PV/1 strādājošo (tūkst. Ls) 2004.g. Latvijā un ES valstīs

Valstis	Holande	Čehija	Francija	Somija	Īrija	Latvija	Vid. ES
L/s-ba	53,3	11,7	69,9	82,6	98,1	6,6	44,5
Pārtika	61,2	13,0	42,8	42,6	78,2	19,8**	33,5

Avots: Eurostat

*Latvijai pārtikas sektorā – BPV vietā (kas nav pieejama) izmantota produkcijas izlaide uz 1 strādājošo, BPV būtiski mazāka. Avots: CSP

Svarīgi jautājumi:

- Vai ir iespējams un kas jādara, lai paaugstinātu ražošanas ekonomisko efektivitāti, tādējādi nodrošinot sektorā strādājošajiem ierasto ieņēmumu līmeni, nepaaugstinot ražotās produkcijas cenu?
- Vai ir iespējams un kas jādara, lai saražotu produktu, par kuru patērētājs galaprodukcijas tirgū būtu gatavs maksāt vairāk?

Problēmas, kas ierobežo pievienotās vērtības veidošanos lauksaimniecības posmā

- ❑ **Izteikti sadrumstalota struktūra piena, liellopu gaļas, cūkgaļas un graudu sektoros** (vidēji 14t piena uz saimniecību, 300kg liellopu gaļas, 1t cūkgaļas un 30t graudu);
- ❑ **Saražoto resursu realizācijas cena sasniegusi ES līmeni piena, cūkgaļas, graudu un rapšu sektoros** (izņemot liellopu gaļas sektoru).
- ❑ **Izmaksu struktūrā augsts starppatēriņa īpatsvars: 77% no izlaides vērtības (vidēji 64% valstu grupā).** To noteic izmaksu struktūrā ievērojami augstāks īpatsvars **enerģijai** (laukkopības specializācijā 17% (Latvijā) pret 7% (vidēji), ganāmo mājlopu specializācijā 14% pret 5%), **lopbarībai** (ganāmo mājlopu specializācijā (41% pret 30%), **mēslojumam** (laukkopībā 13% pret 9%).
- ❑ **Izmaksu struktūrā zems ārējo izmaksu līmenis** (laukkopības specializācijā 12% (Latvijā) pret 20% (vidēji), ganāmo mājlopu specializācijā 9% pret 13%) un **nolietojums** (vidēji Latvijā 12% un vidēji 17% valstu grupā).

Problēmas, kas ierobežo pievienotās vērtības veidošanos pārstrādē

- ❑ **Sadrumstalota pārstrāde piena, gaļas un graudu sektoros uzņēmumu atsevišķi ražotie produkcijas apjomi ir salīdzinoši nelieli (15,6t pārstrādāta piena uz uzņēmumu, 742t gaļas, 15,1t graudu).**
- ❑ **Pārstrādes ražošanas izmaksu aptuvenā struktūrā noteicošas izejvielu iegādes izmaksas visos analizētajos sektoros (izejvielu iegādes izmaksu īpatsvars no 39% lopbarības ražošanā līdz 70% piena produktu ražošanā).**
- ❑ ***Masu produkcijas* augsts īpatsvars produkcijas realizācijas apjomos visos sektoros, augsts *rūpnieciskās (bezvārda) produkcijas* īpatsvars eksportā piena, graudu un rapšu sektoros (vidējā eksportēto produktu cena piena sektorā 2005.g. 1,41 Ls/kg, nozīmīgākais eksporta produkts - siers).**
- ❑ **Augsts neizmantoto jaudu īpatsvars piena un iespējams gaļas (liellopu, cūku) pārstrādē (60% piena sektorā, ap 40-50% gaļas sektorā)**

Vertikālās koordinācijas novērtējums ķēdēs

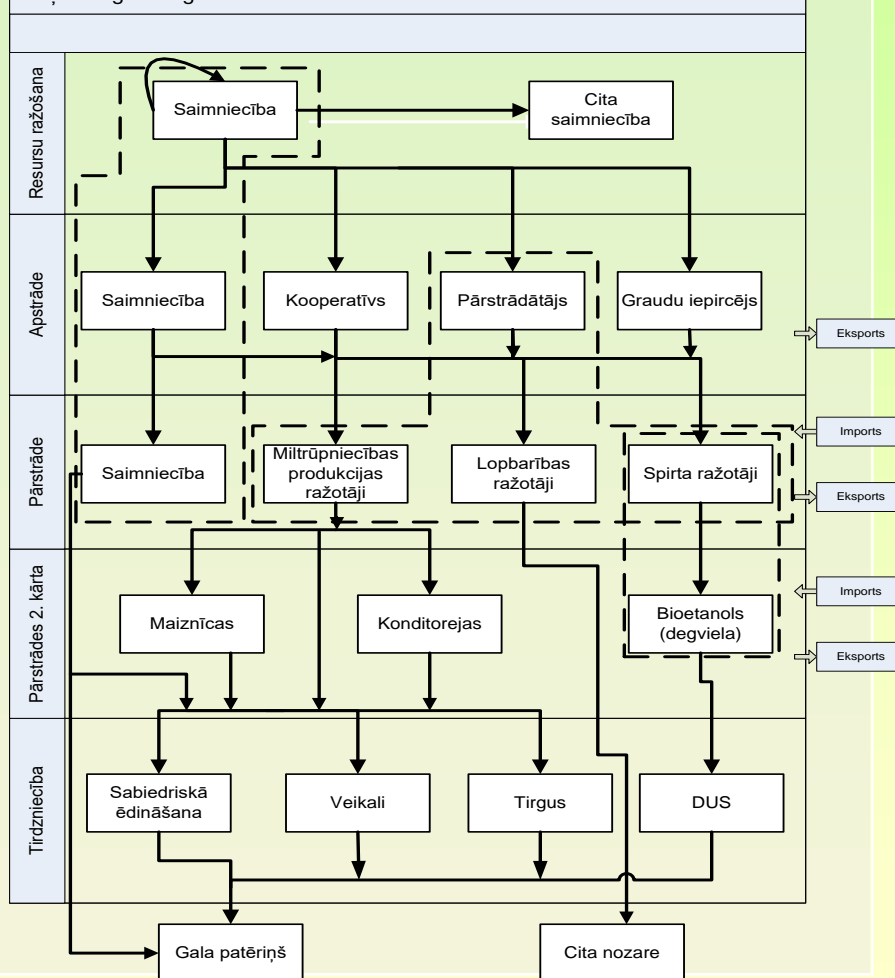
Relatīvi neliels apjoms saražoto resursu tiek realizēts tālākai pārstrādei visos sektoros

Horizontālā kooperācija attīstīta tikai piena, graudu un rapšu sektorā un tikai resursu ražotāju (apstrādes posmā).

Vāji attīstīta vertikālā koordinācija piena, liellopu gaļas, cūkgaļas un graudu ražošanas sektoros.

Graudu sektorā izteikta ražoto resursu neatbilstība pārstrādes un gala patēriņa vajadzībām valstī.

PV ķēdes grafiks graudu sektorā

Vērtības veidošanās ķēdes attīstības līmeņa vērtējums

	Piena sektors	Liellopu gaļas sektors	Cūkgaļas sektors	Graudu sektors	Rapšu sektors
Pārstrādei pārdots % no saražotā	62	63	40	32	34
Vertikālā koordinācija	Fragmentāra, savieno resursu ražošanas un pārstrādes posmus vai visu ķēdi kopumā	Fragmentāra , savieno resursu ražošanas un apstrādes posmus	Fragmentār a, savieno resursu ražošanas un pārstrādes posmus	Fragmentāra, savieno resursu ražošanas un apstrādes; apstrādes un pārstrādes posmus	Izteikta, savieno ap/pārstrāde s un tirdzniecības posmus
Horizontālā koordinācija	Apstrādes posmā (res. ražotāji)	-	-	Apstrādes posmā (res. ražotāji)	Apstrādes posmā (res. ražotāji)
Vērtējums	Vāji attīstīta	Vāji attīstīta	Vāji attīstīta	Vāji attīstīta	Vāji attīstīta

Rezultātu interpretācija sektoru griezumā

Piena sektors pašlaik Latvijā ir vienīgais, kur resursu ražošana būtiski pārsniedz produkta patēriņa līmeni vietējā tirgū. Tādēļ šī eksportorientētā sektora attīstību viennozīmīgi noteiks tā konkurētspēja citvalstu tirgos

Liellopu gaļas sektors ir importorientēts. Sektora attīstība aizvien būs saistīta ar ražošanas apjomu paaugstināšanu un ražošanas efektivitātes paaugstināšanu, iekļaujoties importa produkcijas noteiktajos pārdošanas cenu ietvaros.

Cūkgaļas sektors ir importorientēts. Sektora attīstība aizvien būs saistīta ar ražošanas apjomu paaugstināšanu un ražošanas efektivitātes paaugstināšanu, iekļaujoties importa produkcijas noteiktajos pārdošanas cenu ietvaros.

Graudu sektors ir šķietami eksportorientēts, tomēr, ievērojot arī lopbarības resursu bilanci, un īpaši perspektīvā pieaugošo pieprasījumu, tas faktiski ir līdzsvarots ar deficīta iezīmēm. Sektora attīstība atkarīga no vertikālās koordinācijas attīstības starp dažādu ražošanas posmu dalībniekiem, kā arī graudkopju spējas specializēties.

Rapšu sektors ir šķietami eksportorientēts, tomēr, ievērojot īpaši perspektīvā pieaugošo pieprasījumu pēc bioenerģijas, tas faktiski ir līdzsvarots ar deficīta iezīmēm. Neraugoties uz to rapšu pārstrādes jaudu veidošanās būtu jākontrolē.

Priekšlikumi PV paaugstināšanai

□ Ražošanas efektivitātes paaugstināšana resursu ražošanas posmā

- Jāietekmē resursu ražošanas apjoms, izmaksas, cena.
- Izšķiroša nozīme ir nodarbināto skaita samazināšanai.
- Nepieciešama augsti kvalificētu darbinieku iesaistīšana.

□ Ražošanas efektivitātes paaugstināšana pārstrādes posmā

- Pārstrāde paplašina iespējas papildus pievienotās vērtības radīšanai.
- Jāietekmē produkcijas ražošanas apjoms, izmaksas, cena.
- Nozīme ir nodarbināto skaitam un kvalificētu speciālistu piesaistei.
- Neizmantotās jaudas rada papildus slogu uz ražošanas izmaksām

□ Vertikālās koordinācijas attīstība ķēdē

- Sadarbība ietekmē pastāvošo neproduktīvo izmaksu samazināšanos, veicina sektora mērķtiecīgu attīstību.
- Vertikālās koordinācijas attīstība nenozīmē konkurences mazināšanos sektorā, bet gan konkurētspējas paaugstināšanos ES vienotā tirgus apstākļos.

Paldies!

